

20. Буянова Л. Ю. Термин как единица логоса / Людмила Юрьевна Буянова. — Краснодар: Кубан. гос. ун-т, 2003. — 184 с.
21. Мельников Г. П. Основы терминоведения / Геннадий Прокопьевич Мельников. — М.: Ун-т Дружбы народов, 1991. — 116 с.
22. Кушнерук С. П. О динамическом моделировании терминосистемы // Лингвистика на исходе XX века: Итоги и перспективы: Тез. докл. Международ. конфер. Т. 1. — М., 1995. — С. 293–294.

Володіна Т. С., канд. філол. наук, доцент, докторант
Київський національний лінгвістичний університет, Київ

КЛАСИФІКАЦІЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТЕРМІНІВ

У статті автор аналізує різні підходи до класифікації лінгвістичної термінології, пропонує авторську класифікацію, виокремлює основні групи даного пласта лексики в німецькій, англійській, російській мові.

Ключові слова: клас, класифікація, лінгвістичний термін, терміни-номени, терміни-ад'єктиви, терміни-дієслова, терміни-прислівники.

Volodina T., associate professor, PhD
Kyiv national linguistic university, Kyiv

CLASSIFICATION OF LINGUISTIC TERMS

The author analyzes different approaches to the classification of linguistic terminology, proposes the author's classification, identifies the main groups of the given vocabulary formation in German, English, Russian.

Keywords: class, classification, a linguistic term, terms-nouns, terms-adjectives, terms-verbs, terms-adverbs.

УДК 811.111'373.46:631.5

Герман Л. В., завідувач кафедри іноз.мов, О. Л. Ільєнко
Харківський національний аграрний університет ім.Докучєва, Харків

АНГЛІЙСЬКА АГРОНОМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ: ОНОМАСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена ономасіологічній характеристиці агрономічної термінології в англійській мові. Розглядається тематична класифікація термінів-агронімів та способи їх творення.

Ключові слова: агрономічна термінологія, термін-агронім, тематична група, способи творення.

© Л. В. Герман, 2014

У зв'язку з постійним розвитком науки і техніки, модернізацією виробництва, удосконаленням різноманітних технологій дослідження особливостей різних термінологічних систем залишається актуальним і сьогодні.

Значимо, що у лінгвістиці вивчення питань, пов'язаних з термінологією, яка є функціонально важливою підмогою для професійної діяльності певної групи людей, почалося відносно давно. На сучасному етапі розвитку лінгвістики існує значна кількість праць як вітчизняних, так і зарубіжних учених, присвячених дослідженню різних терміносистем та їх окремих складових (В. Артюх, Л. Івіна, Н. Котелова, О. Герд, Б. Михайлишин, Т. Панько, В. Лейчик, Р. Стецюк, Г. Фогель, І. Меуер та ін.). Виокремлюється декілька підходів щодо її дослідження: функціональний, семасіологічний, онемасіологічний, когнітивний, історичний, лексикографічний та ін. Розвідки проводяться на матеріалі різних національних мов і в цьому відношенні англійська мова не є винятком.

Об'єктом нашої розвідки виступає термінологія, що обслуговує одну з галузей сільського господарства — агрономію, яку розуміємо як комплекс агрономічних наук з вирощування рослин, раціонального використання сільськогосподарських угідь, підвищення родючості ґрунтів та урожайності сільськогосподарських культур. До цього комплексу входять: загальне землеробство, рослинництво, селекція, насінництво, агрохімія, сільсько-господарська, ентомологія, фітопатологія, механізація сільськогосподарського виробництва. У свою чергу, агрономія базується на таких природничих науках, як ботаніка та фізіологія рослин, генетика, мікробіологія та ін. Англійська агрономічна термінологія (ААТ) є підсистемою термінології сільського господарства, що постійно розвивається, поповнюється новими лексичними одиницями, оскільки вдосконалення технології вирощування культур, поява нових сортів, засобів боротьби з хворобами, шкідниками тощо потребують відповідних термінів для їх номінації.

Предмет представлений студіюванням тематичної віднесеності термінів-агрономів та способів їх творення у сучасній англійській мові.

Але перш ніж перейти до розгляду згаданих вище питань, дамо визначення поняття “термін” та виділимо його основні відмінності від загальновоживаної лексики. Під терміном ми розуміємо слово або словосполучення, “що виражає певне професійне або наукове поняття відповідної предметної галузі й перебуває у системних відношеннях з іншими найменуваннями цієї сфери діяльності.” [5: 5]. До основних ознак терміна ми, як і більшість лінгвістів, відносимо: однозначність, системність, точність і лаконічність, стилістичну нейтральність, вмотивованість.

Матеріалом для аналізу слугують терміни, які ввійшли до двомовного “Англо-українського словника з агрономії” у кількості 925 лексичних одиниць [2]. Під час відбору слів до словника брали до уваги такі критерії:

а) частотність (відбирали терміни, які є найбільш частотними в агрономічному дискурсі, аналізованому нами); б) актуальність (перевагу надавали лексичним одиницям, які відображують сучасний стан розвитку агрономічної науки); в) практичне значення (до словника включені терміни, без яких неможливо працювати з професійним текстом і вилучати з нього необхідну інформацію та вести бесіду зі співрозмовником на професійну тему).

Корпус лексики, який був проаналізований нами, формується, головним чином, іменниками (*crop, rye*), прикметниками (*calcerous, acid*), дієприкметниками 1, 2

(*overgrazing, aggregated*) та дієсловами (*to sow, to plow*). Зазначимо, що прикметники та дієприкметники трапляються у складі термінологічних словосполучень (*water-holding capacity*), вказуючи на властивості, особливості (грунту, речовин, росту рослин тощо). Іменники використовуються для найменування сільськогосподарських культур, морфології рослин, шкідників, хвороб та засобів боротьби з ними, сільськогосподарської техніки та ін. Дієслова вживаються для опису певних робочих процесів, операцій, пов'язаних з обробкою ґрунтів, застосуванням добрив, вирощуванням сільськогосподарських культур, боротьбою з хворобами та шкідниками, переробкою сільськогосподарської продукції тощо.

Проведений аналіз корпусу ААТ показав, що вона має тенденцію до об'єднання у певні тематичні групи. Тематичні групи (ТГ) визначено “на основі однієї інтегральної ознаки, тобто єдність групи базується на наявності у значенні слів, які входять до неї, спільної ознаки” [1: 150], яка співвідноситься з будь-якою сферою сільськогосподарського виробництва. У ТГ включаємо слова різних частин мови на основі асоціацій за суміжністю.

Таким чином, виділено такі групи агрономічних термінів:

1. сільськогосподарські культури: *wheat* “пшениця”, *oats* “овес”, *barley* “ячмінь”, *carrot* “морква”, *cabbage* “капуста”, сгop (companion-, cover-)“с.-г. культура (супутня, покривна)” та ін.;
2. морфологія рослин: *stem* “стебло”, *root* “корінь”, *fruit* “плід”, *ovule* “насіннєвий зачаток”, *ovary* “зав'язь”, *spike* “колосок”, *tuber* “бульба” тощо;
3. фази життєдіяльності та біологічного розвитку сільськогосподарських культур: *to bolt* “викидати насіннєву стрілку”, *bloom* “цвітіння”, *germination* “проростання насіння”, *stage of tasseling* “стадія викидання волоті”, *to tiller* “кущитися”, *propagation* “розмноження” та ін.;
4. агротехнічні прийоми: *tillage* “обробка ґрунту”, *rotation* “сівозміна”, *to plow* “орати”, *to harrow* “боронувати”, *to mow* “косити”, *to harvest* “збирати врожай”, *weeding* “прополювання” тощо;
5. процеси спадковості, мінливості та відбору: *progeny* “потомство”, *heredity* “спадковість”, *mutation* “мутація”, *cytoplasm* “цитоплазма”, *chromosome* “хромосома”, *crossing* “схрещування”, *hybrid* “гібрид” тощо;
6. комахи-шкідники с.-г. культур, їх морфологія: *abdomen* “черевце”, *insect* “комаха”, *larva* “личинка”, *weevil* “довгоносик”, *mite* “кліщ” та ін.;
7. хвороби та їх збудники: *mildew* “борошниста роса”, *rot* (blossom-end; root) “гниль (суцвіття, коренева)”, *spot* “плямистість”, *rust* “іржа”, *scab* “парша”, *virus* “вірус”, *pathogen* (e) “патоген, збудник хвороби” та ін.;
8. ґрунт, особливості ґрунтоутворення, мікроорганізми, які живуть у ґрунті: *soil* “ґрунт”, *topsoil* “верхній шар ґрунту”, *humus* “гумус”, *acidity* “кислотність”, *fertility* “родючість”, *soil profile* “профіль ґрунту”, (*loam, sand*) *soil* (“суглинистий, піщаний) ґрунт”;
9. добрива: *fertilizer* “добриво”, *manure* “органічне добриво”, *mulch* “мульча”, *lime* “вапно”, *limestone* “вапняк”, *to compost* “удобрювати ґрунт компостом”;
10. сільськогосподарські машини та механізми для обробки ґрунту: *plough* “плуг”, *drill* “сівалка”, *binder* “снопов'язка”, *combine harvester* “комбайн” тощо;

11. сільськогосподарські операції, процеси: *foliar treatment* “обробка листя”, *cultivation* “виращування культури”, *irrigation* “зрошення”, *plowing* “оранка”, *application of fertilizers* “застосування добрив”, *broadcasting* “посів насіння”;
12. якості, ознаки, властивості культур, ґрунту тощо: *resistant* “стійкий, резистентний”, *permeable* “проникний, що пропускає рідину (про ґрунт)”, *cloddy* “грудкуватий (про ґрунт)”, *bunching* “кущовий”, *biennial* “дворічний”, *basal* “нижній (про листки)”, *bare* “оголений, позбавлений рослинності” та ін.

Щодо способів термінотворення, зазначимо, що вони аналогічні тим, які беруть участь в утворенні лексики, що функціонує в літературній англійській мові. Найбільш продуктивними виявилися:

а) афіксація, яка представлена суфіксацією та префіксацією; здебільшого це такі суфікси:

- *er/-or*: *binder, cultivator*;
- *ion*: *pollination, provision*;
- *i (ty)*: *acidity, fertility*;
- *ment*: *treatment, nourishment*;
- *ance*: *abundance, fragrance*;

та префікси:

- re-*: *regenerate, rebuilding*;
- dis-*: *disintegrate, dissolve*;
- un-*: *unconsolidated, unstable*;
- under-*: *undernourished, undercomposed*;
- in- (im-)*: *inexhaustable, immature*;
- sub-*: *subhumid, subsoil*;

б) словоскладання, переважно за моделями:

- N_2N_1 : *wireworm, rootlet*;
- AN : *redberry, crisphead*;
- A_2A_1 : *acidsoluble*;
- NPI (PII) *waterlogged, water-holding*;
- $APII$ *fine-textured*;

в) словосполучення, представлене структурами:

- $A+N$: *terminal bud, commercial nitrogen*;
- N_2+N_1 : *bush bean, plant oil*;
- $N+PI$: *hand hoeing*;
- N_2+PI+N_1 : *water-holding capacity*;
- $N_3+N_2+N_1$: *spike tooth harrow*;
- $N_2+ of + N_1$: *application of fertilizers*;
- $PII +N$: *disked land*;

г) конверсія: *space (n) → space (v)*;

drill (n) → drill (v)

д) семантичний спосіб: *fruit, cup*.

Щодо останнього, слід зауважити, що він представлений звуженням значення, метафоричними та метонімічними переносами. Так, прикладом терміна, в основі якого лежить звуження значення, є лексична одиниця *fruit*.

Порівняємо тлумачення цього терміна в словниках [3, 4], де зафіксоване це слово. У словнику Longman English Dictionary [3] цей термін визначають таким чином:

1) smth that grows on a plant, tree or bush, can be eaten as a food; contains seeds or a stone and is usually sweet.

Згідно з біологічним словником [4] значення цього терміна звужується, уточнюється, спеціалізується, а саме:

1) *the seed-bearing structure in angiosperms formed from the ovary after flowering;*

2) *the edible usually fleshy sweet smelling part of a plant that may or may not contain seeds;*

3) *the offspring from a sexual union.*

Прикладом терміна, який утворений у результаті метафоричного переносу, є агронім *cup* “*a part of a flower*” (назва виникла в результаті перенесення ознаки ” схожість за формою” (*cup* “*a small open container of porcelain or metal used to drink from*” —» “*a cuplike organ of a plant or a part of it*”);

е) запозичення (переважно з латинської та грецької мов):

larva “личинка” (від лат. “*larva*”, *ghost, spectre, skeleton, mask*);

species (від лат. *species* “*appearance, sort*”);

plant (від лат. *planta* “*sprout, slip, graft*”.);

bacterium (від грец. *bakterion* “*stick*”).

Більшість із запозичених термінів є частково асимільованими, тобто такими, що пройшли процес фонетичної, графічної адаптації до норм мови-реципієнта (*bacterium, abdomen*), а в деяких випадках асимілювалися і граматично. Це стосується в основному іменників, які прийняли граматичний показник множини, характерний для англійської мови (*ovaries, plants*). При цьому зауважимо, що лише незначна кількість запозичених іменників зберігає форму множини, яка властива мові-донору (*larva-larvae*), або має подвійні форми множини (*antenna- pl. antennae / antennas*). Слід зазначити, що серед запозиченої лексики трапляються терміни, які на сучасному етапі розвитку англійської мови є органічною частиною її лексичного складу і їх походження можна встановити лише за допомогою етимологічного словника. До таких термінів належить агронім *plant* “рослина”, який прийнявши англійські суфікси та основи, утворив ряд похідних і складних термінів (*planter, plantation, plantary, planting, plant-free, plant-available* тощо) та термінологічних словосполучень (*annual plant, monocotyledon plant, food plant, host plant* тощо).

Отже, наведені вище приклади демонструють, що ААТ характеризується певною концептуальною організацією, що фіксується за допомогою мовних засобів, характерних для англійської мови. Вона є відкритою системою: у майбутньому з виникненням нових понять, реалій, пов’язаних із сільськогосподарським виробництвом, з’являться у мові і нові терміни на їх позначення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гак В. Г. Сопоставительная лексикология / В. Г. Гак. — М.: Междунар. отношения, 1977. — 264 с.
2. Герман Л. В. Англо-український словник з агрономії / Л. В. Герман, І. В. Шульга. — Х.: ХНАУ, 2008. — 62 с.
3. Biology Dictionary Online [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.biology-online.org.

Longman English Dictionary Online [Електронний ресурс].– Режим доступу: www.idoconline.com

Фогель Г.Б. Структура, семантика та лексикографічна презентація англійської автомобільної термінології: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / Г.Б. Фогель.– Запоріжжя, 2005.– 20 с.

Герман Л.В., завед. кафедри иностр. мов, О.Л. Ільченко
Харьковский национальный аграрный университет им.Докучева, Харьков

АНГЛИЙСКАЯ АГРОНОМИЧЕСКАЯ ТЕРМИНОЛОГИЯ: ОНОМАСИОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Статья посвящена ономасиологической характеристике агрономической терминологии в английском языке. Рассматриваются тематическая классификация термин-агронимов и способы их образования.

Ключевые слова: агрономическая терминология, термин-агроним, тематическая группа, способ образования.

German L. V., head of foreign languages department, O. L. Ilienکو
Kharkiv national agrarian university, Kharkiv

ONOMASIOLOGIC CHARACTERISTICS OF THE ENGLISH AGRARIAN TERMINOLOGY

The article deals with the onomasiologic characteristics of the English agrarian terminology. The thematic classification of agronyms and the ways of their formation are considered.

Key words: agrarian terminology, term-agronym, thematic group, way of formation.

УДК 811.222.1'0'373

Kshanovsky O., PhD, prof.

Kyiv National linguistic university, Kyiv

THREE-VERB CHAINS IN MODERN PERSIAN

The serialization (or verb chains) is considered a phenomenon in which two or more verbs or the other part of speech in a sentence follow each other in the same aspectual and tense form; the subject and the object in such constructions is expressed only in the first verb. Verb serialization (or serial verbs) is typical for the so called “exotic” languages in different parts of the world, notably West Africa, Southeast Asia, New Guinea, Oceania, Central America, as well as for a number of pidgins and creoles. Despite the complete lack of tradition of the selection of the category of serialization in Persian language, our results demonstrate the existence of three-verb chains in modern colloquial Persian.

Key words: serialization, verb-chains, typology, Persian language, syntax, semantics.

© O. Kshanovsky, 2014